

STADSREVISIONEN
REVISORSGRUPP 1

STOCKHOLMS STAD Kommunstyrelsen KF/KS Kansli	
Ink.	2011-06-10
Dnr:	124-1310/2011
Till:	LL

Bilaga

SID 1 (2)

Till Kommunstyrelsen

ÅRSRAPPORT AVSEENDE REVISIONEN AV KOMMUNSTYRELSENS VERKSAMHET FÖR ÅR 2010

Revisorsgrupp 1 har vid sammanträde den 7 april 2011 behandlat bifogade årsrapport. I rapporten redovisas resultatet av den granskning som har utförts under verksamhetsåret. I rapporten redovisas granskningsiakttagelser avseende kommunstyrelsens övergripande verksamhet och i bilaga iakttagelser avseende kommunstyrelsens egen verksamhet. Granskning av bokslutet och årsredovisningen redovisas också i årsrapporten.

Utifrån revisionskontorets årsrapport vill vi särskilt framhålla följande:

Mål – måluppfyllelse

Beträffande uppföljning av målen enligt god ekonomisk hushållning är vår samlade bedömning efter genomförd granskning av stadens nämnder och kommunstyrelsen att kommunfullmäktiges inriktningsmål i allt väsentligt har uppfyllts.

Utöver verksamhetsmålen har kommunfullmäktige fastställt sex finansiella mål. Vi konstaterar att samtliga finansiella mål har uppfyllts.

Årsredovisning 2010

Vår samlade bedömning är att stadens årsredovisning i allt väsentligt uppfyller kraven på rättvisande räkenskaper och är upprättad enligt god redovisningssed.

De olika delar som ska ingå i en förvaltningsberättelse finns i allt väsentligt redovisade i årsredovisningen. Vi ser positivt på att även bolagens bidrag till måluppfyllelsen i år redovisas i förvaltningsberättelsen och att en bedömning av kommunkoncernen som helhet görs när det gäller måluppfyllelsen.

Särskild skrivelse

En av de förtroendevalda revisorerna har upprättat en särskild skrivelse som bifogas detta missiv.

Yttrande

Vi överlämnar årsrapporten till kommunstyrelsen för yttrande senast den 31 augusti 2011.

Stockholm den 7 april 2011

På revisorerernas vägnar

Bengt Akalla
ordförande

Hans Ravelius
vice ordförande

Stefan Rydberg
sekreterare

OTYDLIG ÄGARSTYRNING I STOCKHOLMS STADS BOLAG.

SÄRSKILT UTTALANDE:

Som förtroendevald revisor i Stockholms stad, tillika lekmannarevisor i fyra av stadens aktiebolag, har jag vid granskningen under revisionsåret 2010 haft anledning att överväga och ta ställning till hur ägarstyrningen av stadens bolag är utformad och fungerar. Jag vill i denna frågan jag nu entledigas från revisionsuppdraget- göra följande *särskilda uttalande* som självständig och oberoende revisor.

Kommunallagen kombinerar principer för styrning av aktiebolag med kommuners sätt att styra sin verksamhet. Ägarinflytandet kanaliseras till kommunfullmäktige medan aktiebolagslagen har bolagsstämman som högsta organ. Beslut om bolagens ägardirektiv tas i kommunfullmäktige, *men måste –för att bli bindande i aktiebolagsrättslig mening- också bekräftas på bolagsstämman. Så sker inte i Stockholms stad.* Istället godkänns de s k ägardirektiven av koncernstyrelsen i Stockholms Stadshus AB och dotterbolagsstyrelserna får i uppdrag att verkställa direktiven.

Rätt utformade ägardirektiv redovisar inriktning och mål för verksamheten och är i den betydelsen viktiga styrande dokument.

Enligt min mening bör därför snarast övervägas, att styrningen av stadens bolag skall baseras på aktiebolagsrättsligt bindande dokument, som klart återger uppdrag och mål för verksamheten. Detta är en förutsättning för att styrningen skall vara transparent och ge möjlighet till rimlig grad av insyn och kontroll. En styrning baserad på aktiebolagsrättsligt fastställda och därmed rättsligt otvetydiga dokument, gör det tydligt vilka krav kommunfullmäktige och kommunstyrelsen (som ägare respektive ägarföreträdare) ställer på sina bolag. Det ger därmed också bolagen rimliga förutsättningar att genomföra sin verksamhet samt möjlighet att visa i vilken mån resultaten motsvarar kraven. Ytterst skapas en bättre grund för fullmäktige att utkräva ansvar av kommunstyrelsen som förvaltare av kommunens ägande av bolagen.

Min sammanfattande bedömning om hur ägarstyrningen i Stockholms stads bolag idag sker är följande. Oklarhet råder om hur nuvarande s k ägardirektiv skall beaktas och hur bindande de är. Inte sällan förekommer – möjligen som en direkt följd härav- "reservationer" och liknande mot fullmäktiges direktiv från enskilda styrelseledamöter i stadens bolag, vilket rimligen inte borde vara möjligt. Enligt min mening utnyttjar inte kommunstyrelsen- med nu gällande ordning- de möjligheter till styrning som aktiebolagslagen faktiskt ger, eftersom styrningen inte sker *på ett aktiebolagsrättsligt bindande sätt. Bolagen är därför inte rättsligt bundna att följa de styrsignaler de får och de kommunala bolagsstyrelserna kan bli "arenor" för den kommunpolitiska debatt som är förbehållen kommunfullmäktige.*

Enligt min mening, borde frågan om införande av rättsligt bindande ägardirektiv bli föremål för övervägande snarast möjligt. Om sådana bindande direktiv inte skulle införas, är detta också ett viktigt ställningstagande från bolagens ägare, Stockholms stad genom kommunfullmäktige.

Stockholm 2011-03-28

Lars Munters

Förtroendevald revisor i Stockholms stad (2007 – 2011)

Till kommunfullmäktige
i Stockholms stad

REVISIONSBERÄTTELSE
FÖR
KOMMUNSTYRELSEN ÅR 2010

Vi¹⁾ har granskat kommunstyrelsens verksamhet under år 2010. Granskningen av kommunstyrelsen omfattar också kommunövergripande funktioner, stadens årsredovisning och bokföring samt den sammanställda redovisningen för kommunkoncernen Stockholms stad.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisions sed i kommunal verksamhet och stadens revisionsreglemente.

De utsedda lekmannarevisorerna i stadens bolag – Stockholms Stadshus AB inklusive dotterbolagen – har granskat verksamheten i dessa bolag under år 2010.

Vi bedömer sammantaget att verksamheten i allt väsentligt har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig.

Vi bedömer att resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som fullmäktige uppställt.

Vi tillstyrker att stadens årsredovisning godkänns.

Vi tillstyrker också att kommunstyrelsen och dess ledamöter beviljas ansvarsfrihet.

Vi bifogar en sammanfattad redogörelse för resultatet av granskningen av stadens nämnder och bolag.

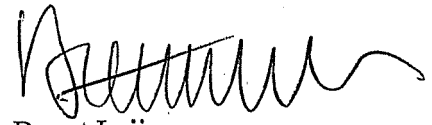
Stockholm den 7 april 2011

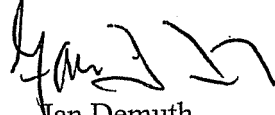
¹ Helge Löfstedt har tjänstgjort som revisor t.o.m 2010-11-30 och sedan lämnat sitt uppdrag p.g.a bosättning och folkbokföring i annan kommun. Fredrik Bojerud har tjänstgjort som revisor t.o.m 2010-12-31 och sedan lämnat sitt uppdrag som revisor p.g.a annat uppdrag i staden.

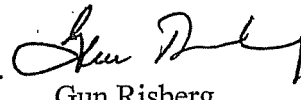

Bengt Akalla

Bo Dahlström

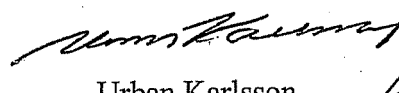

Bengt Leijon

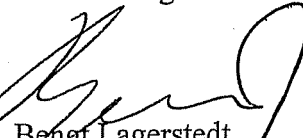

Hans Ravelius

Jan Demuth

Gun Risberg

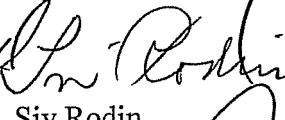

Lars Munters

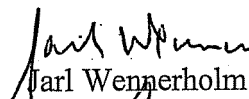

Urban Karlsson

Bengt Lagerstedt

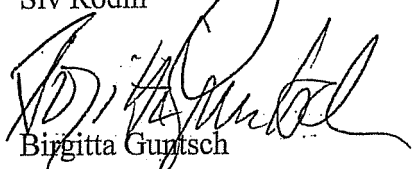

Barbro Hedman

Annika Elmlund

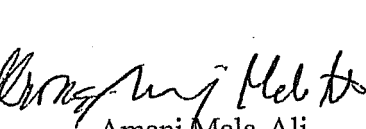

Siv Rodin

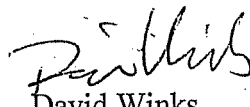

Jarl Wennerholm

Barbro Ernemo

Birgitta Guntzsch

Håkan Apelkrona

Amanj Mala-Ali

David Winks

Årsrapport 2010

Kommunstyrelsen

Stadens verksamhet

Verksamheten har bedrivits enligt **God ekonomisk hushållning**

Verksamhetsmålen och de finansiella målen är i allt väsentligt uppnådda

Räkenskaperna bedöms i allt väsentligt som rättvisande och årsredovisningen är upprättad enligt den kommunala redovisningslagen

INNEHÅLL	Sid
1 ÅRETS GRANSKNING	1
1.1 Samlad bedömning.....	1
2 GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING	2
2.1 Verksamhetsmål	2
2.2 Finansiella mål.....	3
3 STOCKHOLMS STADS ÅRSREDOVISNING.....	4
4 INTERN KONTROLL, INTERNBANKEN.....	4
5 STYRNING, UPPFÖLJNING OCH KONTROLL	4

Rapportförteckning

Rapport Granskning av delårsrapport 2010-08-31 (november 2010)

Årsrapport 2010 för Kommunstyrelsen (april 2011)

Bilaga 1	Redovisning av granskningsresultat avseende årsredovisning 2010
Bilaga 2	Förteckning över samtliga revisionsrapporter och promemorior 2010/2011
Bilaga 3	Granskning av intern kontroll, internbanken
Bilaga 4	Redovisning av granskningsresultatet avseende kommunstyrelsens egen verksamhet och granskningsresultatet avseende KF/KS-kansli

I ÅRETS GRANSKNING

I denna *årsrapport* redovisas det samlade resultatet av revisionskontorets granskning av kommunstyrelsens övergripande verksamhet.

Den årliga revisionen omfattar granskningar och bedömningar inom följande områden:

- Stockholms stads huvudbokslut, årsredovisning och stadens sammanställda redovisning för år 2010
- Kommunstyrelsens styrning och uppföljning av stadens verksamhet och ekonomi

Revisionen genomförs i enlighet med kommunallagen och andra tillämpliga lagar samt i enlighet med reglementet för stadsrevisionen och god revisionsredovisning i kommunal verksamhet. Inriktningen och omfattningen fastställs av de förtroendevalda revisorerna i den årliga revisionsplanen.

Årsrapporten har faktakontrollerats av stadsledningskontoret.

Till föreliggande rapport redovisas i bilaga resultatet av 2010 års granskning för följande delar:

- Redovisning av granskningsresultatet avseende årsredovisning 2010
- Redovisning av granskningsresultatet avseende intern kontroll för internbanken
- Redovisning av granskningsresultatet avseende kommunstyrelsens egen verksamhet och granskningsresultatet avseende KF/KS-kansli

I.1 Samlad bedömning

Revisionskontorets samlade bedömning är att stadens verksamhet har bedrivits enligt god ekonomisk hushållning. Revisionskontorets granskning av nämndernas verksamhetsberättelser och årsredovisningen för staden totalt visar att kommunfullmäktiges verksamhetsmål i allt väsentligt har uppfyllts. Utöver verksamhetsmålen har kommunfullmäktige fastställt sex finansiella mål. Revisionskontoret konstaterar att samtliga finansiella mål har uppfyllts.

Revisionskontorets samlade bedömning är att stadens årsredovisning i allt väsentligt uppfyller kraven på rättvisande räkenskaper och är upprättad enligt god redovisningsredovisningssed. Avvikelse mot gällande redovisningsprinciper finns när det gäller redovisning av exploateringsfastigheter, investeringar i annans fastighet samt

periodisering av intäkter avseende återbetalning av medlemsavgifter från Sveriges kommuner och landsting. Att staden avviker i dessa fall har angetts under avsnittet "Redovisningsprinciper" i årsredovisningen.

Vid granskningen av nämndernas interna bokslut för år 2010 har revisionskontoret konstaterat att alla nämnder bedöms ha rättvisande räkenskaper.

2 GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING

Kommunallagens bestämmelser för god ekonomisk hushållning innebär bland annat att kommuner och landsting i sin budget ska ta fram mål och riktlinjer av betydelse för god ekonomisk hushållning. Budgeten ska innehålla mål för såväl verksamheten som ekonomin.

Revisionskontorets samlade bedömning är att stadens verksamhet har bedrivits enligt god ekonomisk hushållning. Revisionskontorets granskning av nämndernas verksamhetsberättelser och årsredovisningen för staden totalt visar att kommunfullmäktiges verksamhetsmål och finansiella mål i allt väsentligt har uppfyllts.

2.1 Verksamhetsmål

Fullmäktige har fastställt tre inriktningsmål. Dessa är verksamhetsövergripande och gäller för samtliga nämnder och bolag. De tre inriktningsmålen är

- Staden ska vara en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök
- Kvalitet och valfrihet ska utvecklas och förbättras
- Stadens verksamheter ska vara kostnadseffektiva

Kommunfullmäktige har dessutom formulerat 14 verksamhetsmål, vilka ska konkretisera inriktningsmålen.

Kopplat till verksamhetsmålen har fullmäktige fastställt ca 170 indikatorer. För flertalet av indikatorerna har kommunfullmäktige fastställt ett målvärde.

Utöver målen och indikatorerna finns kommunfullmäktiges aktiviteter, vilka är riktade insatser under en begränsad tidsperiod. Aktiviteterna ska bidra till måluppfyllelsen samt ha en ansvarig nämnd.

Revisionskontorets bedömning av stadens måluppfyllelse

Revisionskontoret har vid den årliga granskningen av stadens nämnder bedömt i vilken omfattning nämnderna har bidragit till att uppnå kommunfullmäktiges mål. Detta har bland annat skett genom att revisionskontoret har granskat hur nämnderna har arbetat med kommunfullmäktiges verksamhetsmål med tillhörande indikatorer och aktiviteter. Vi bedömer att två av inriktningsmålen har uppfyllts helt och att ett inriktningsmål (*Kvalitet och valfrihet ska utvecklas och förbättras*) uppfylls delvis. Denna bedömning baseras på att tre av de fyra verksamhetsmål som är kopplade till inriktningsmålet uppfylls delvis.

Totalt bedömer vi att åtta av de 14 verksamhetsmålen uppfylls och att sex av målen uppfylls delvis.

Vi ser positivt på att även bolagens bidrag till måluppfyllelsen i år redovisas i förvaltningsberättelsen och att en bedömning av kommunkoncernen som helhet görs.

2.2 Finansiella mål

Utöver verksamhetsmålen har sex finansiella mål fastställts. Utfallet för dessa mål enligt årsredovisningen redovisas nedan:

Mål	Utfall 2010	Uppnått 2010
Periodens ekonomiska resultat enligt balanskravet för år 2010 ska uppgå till 0,1 mnkr.	342,7 mnkr	Ja
Nettokostnaderna i förhållande till skatteintäkterna inkl finansnetto ska inte överstiga 100 %.	94,5 %	Ja
Soliditeten ska öka jämfört med bokslut 2009 (54,2 % exkl pensionsåtaganden och 36,6 % inkl pensionsåtaganden)	56,1 % resp 38,9 %	Ja
Kapitalkostnadernas andel av stadens netto-driftkostnader ska långsiktigt inte överstiga 7 %. I budget 2010 anges 7,2%	6,7 %	Ja
Budgetföljsamheten ska vara 100 %.	98,4 %	Ja
Prognossäkerheten i tertialrapport 2 jämfört med utfallet ska vara max +/- 1 %.	0,9 %	Ja

Revisionskontorets bedömning och kommentarer

Revisionskontoret konstaterar att alla de sex finansiella målen har uppfyllts helt.

Målet om prognossäkerheten bedöms för stadens nämnder totalt och har uppnått helt. Däremot finns det några nämnder som enligt revisionskontorets bedömning har haft bristande prognossäkerhet under året.

3 STOCKHOLMS STADS ÅRSREDOVISNING

Revisorerna har bland annat till uppgift att pröva om räkenskaperna är rättvisande. Inom ramen för denna uppgift är syftet med granskningen av årsredovisningen att bedöma om den är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning och i enlighet med god redovisningssed.

Revisionskontorets samlade bedömning är att stadens årsredovisning i allt väsentligt uppfyller kraven på rättvisande räkenskaper och är upprättad enligt god redovisningssed. Avvikelse mot gällande redovisningsprinciper finns när det gäller redovisning av exploateringsfastigheter, investeringar i annans fastighet samt periodisering av intäkter avseende återbetalning av medlemsavgifter från Sveriges kommuner och landsting. Att staden avviker i dessa fall har angetts under avsnittet "Redovisningsprinciper" i årsredovisningen.

Vid granskningen av nämndernas interna bokslut för år 2010 har revisionskontoret konstaterat att alla nämnder bedöms ha rättvisande räkenskaper.

För en detaljerad redovisning av granskningen av årsredovisningen se bilaga 1.

4 INTERN KONTROLL, INTERNBANKEN

Revisionskontoret har med hjälp av externa finansrevisorer granskat intern kontroll avseende internbankens verksamhet inom enheten för redovisning och finansstrategi. Av granskningen framgår att den interna kontrollen är tillfredsställande. Rapporten redovisas i bilaga 3.

5 STYRNING, UPPFÖLJNING OCH KONTROLL

Nedan redovisas en kort sammanfattning av de revisionsrapporter som berör kommunstyrelsen utifrån styrelsens ansvar för ledning och samordning av den kommunala verksamheten samt att ha uppsikt över nämnderna och de kommunala bolagen. Dessa rapporter ligger till grund för revisionskontorets samlade bedömning av kommunstyrelsens verksamhet och har tidigare överlämnats till styrelsen för yttrande.

Hållbar energianvändning

Revisionskontoret har granskat hur några av stadens byggnadsförvaltande nämnder och styrelser arbetar med energieffektivisering.

Syftet med granskningen var att bedöma om det finns en tillfredsställande styrning och kontroll i arbetet med energieffektivisering i byggnadsbeståndet samt om utvecklingsarbete bedrivs för att ta fram säkra uppföljningsmetoder.

Svenska Bostäder, Stadsholmen och SISAB bedömdes ha en tillfredsställande styrning och kontroll av arbetet med energieffektivisering och bedriver ett fortsatt utvecklingsarbete. Familjebostäder, Stockholmshem, MICASA och fastighetsnämnden bedömdes ha en inte fullt tillfredsställande styrning och kontroll. Förbättringsmöjligheter finns inom övervakning, mätning och uppföljning.

Bostadsbolagen bör utvärdera de försök som gjorts med IMD och ta ställning till om och i vilken utsträckning individuell mätning och debitering av varmvatten bör ske. I den kommuncentrala uppföljningen bör ställas tydligare krav på rapportering av minskad energianvändning.

Kommunstyrelsen har yttrat sig över rapporten och flertalet synpunkter. Den kommuncentrala uppföljningen bör också genomföras på ett sätt som gör det tydligt för nämnder och styrelser vad som förväntas i arbetet med att minska energianvändningen.

Aktiv avtalsförvaltning inom hemtjänst

Stockholm stad anlitar externa företag för att utföra hemtjänst. Syftet med granskningen har varit att bedöma om nämndernas uppföljning och kontroll av ingångna avtal med externa utförare inom hemtjänst är tillräcklig. Granskningen har omfattat Farsta och Kungsholmens stadsdelsnämnder.

Sammanfattningsvis bedömer stadsrevisionen att de granskade nämndernas uppföljning och kontroll av avtal om hemtjänst med externa utförare inte är tillräcklig. Äldrenämnden bör göra det tydligt vem som ansvarar för att åtgärder vidtas och följs upp när stadsdelsnämnderna konstaterar brister vid verksamhetsuppföljningar. Äldrenämnden och stadsdelsnämnderna bör tillsammans verka för att nämnderna tillämpar likartade bedömningsgrunder i verksamhetsuppföljningen. Vidare bör stadsdelsnämnderna hålla uppföljnings- och avstämningsmöten oftare och mer regelbundet med sina externa utförare. Nämnderna måste också förbättra uppföljningen för att säkerställa att brukaren verkligen får beslutade insatser.

Kommunstyrelsen har yttrat sig över rapporten. Av svaret framgår att det är viktigt att gränsdragningsproblematik och information mellan äldrenämnden och stadsdelsnämnderna klargörs och kommunstyrelsen instämmer i revisionens rekommendation att äldrenämnden tar initiativ till detta. Resultatet av detta bör också kommuniceras med de entreprenörer som berörs.

Stadens gemensamma kösystem för förskolan

Syftet med granskningen har varit att bedöma om kommunstyrelsen och de granskade nämnderna har en tillräcklig intern kontroll för att säkerställa en ändamålsenlig, effektiv och korrekt utförd hantering av den stadsgemensamma kön och fördelning av förskoleplatser. De nämnder som har granskats är stadsdelsnämnderna Kungsholmen, Hägersten-Liljeholmen och Spånga-Tensta samt kommunstyrelsen. Servicenämnden och utbildningsnämnden ingår också i granskningen utifrån sina roller i kösystemet.

Granskningen visar att kommunstyrelsen ännu inte har genomfört någon utvärdering av hur kommunfullmäktiges intentioner med det nya kösystemet har uppfyllts. Likaså saknas en tillfredsställande uppföljning av hur föräldrarna uppfattar stadens gemensamma köhantering, både vad gäller tillgänglighet och funktionalitet. Vidare lyfter granskningen fram problematiken med de tillfälliga placeringar som sker i avvaktan på önskad plats. Tillfälliga lösningar kan ge upphov till problem för såväl det omplacerade barnet och barngruppernas kontinuitet som för personalens pedagogiska arbete.

En av kommunfullmäktiges intentioner med systemet är att ge möjlighet till förbättrad planering av barnomsorgsplatser för såväl kommunal som enskilt driven verksamhet. Granskningen visar att stadsdelsnämnderna, i sin planering av tillgången till och efterfrågan på platser, till stor del saknar information om i vilken utsträckning de föräldrar som efterfrågar förskoleplats inom stadsdelen även köar till de enskilda förskolorna. Mot denna bakgrund bör kommunstyrelsen överväga att ansluta samtliga förskolor till stadens gemensamma kösystem, d.v.s. även de enskilt drivna enheterna.

Rapporten har överlämnats till kommunstyrelsen för yttrande senast 2011-04-06.

Stadens säkerhetsarbete

Revisionskontoret har under ett antal år granskat hur kommunstyrelsens leder, samordnar och följer upp stadens samlade säkerhetsarbete.

Vid den granskning revisionskontoret genomförde under 2010 kan det konstateras att kommunstyrelsen har tagit ett större ansvar i arbetet med att leda, samordna och följa upp det säkerhetsarbete som bedrivs vid stadens nämnder och bolag.

Granskningen visar att det finns vägledande och till stora delar tydliga styrdokument som stadens nämnder och bolagsstyrelser har att följa. Det tyngst vägande styrdokumentet är stadens säkerhetsprogram. För att få programmet mer heltäck-

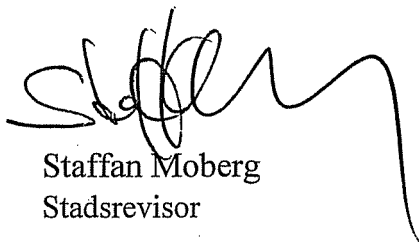

ande rekommenderas att det kompletteras med ett avsnitt om systematiskt brand-
skyddsarbetet (SBA). I programmet bör det även fastställas hur kommunstyrelsen
ska utöva sin uppsikt över nämnders och styrelser säkerhetsarbete.

Resultatet av risk- och sårbarhetsanalyserna tas tillvara av stadsledningskontoret
på ett bra sätt. Däremot redovisas inte den sammanställda analysen för kommun-
styrelsen. Detta bör göras då analyserna till stor del utgör grunden för vilken in-
riktning stadens säkerhetsarbete ska ha.

Sammanfattningsvis bedömer revisionskontoret att kommunstyrelsen genom
stadsledningskontoret leder och samordnar stadens säkerhetsarbete på ett till-
fredsställande sätt.

Rapporten har överlämnats till kommunstyrelsen för yttrande senast 2011-04-28.

Staffan Moberg
Stadsrevisor

Stefan Rydberg
Certifierad kommunal
revisor

BILAGA I

Granskningsresultat avseende granskning av årsredovisning 2010

I denna bilaga redovisas granskningsresultat för de olika delar som ska ingå i en årsredovisning.

Förvaltningsberättelsen

I lagen om kommunal redovisning 3 kapitlet framgår att en förvaltningsberättelse ska ingå i årsredovisningen och i kapitel 4 framgår att denna ska innehålla följande:

- En översikt över kommunens verksamhet samt även sådan kommunal verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer
- Samlad redovisning av kommunens investeringsverksamhet
- En redovisning av hur utfallet förhåller sig till den budget som fastställts för den löpande verksamheten
- En utvärdering av målen enligt god ekonomisk hushållning

Revisionskontorets bedömning och kommentarer

De olika delar som ska ingå i en förvaltningsberättelse finns i allt väsentligt redovisade i årsredovisningen. En övergripande analys av hur det ekonomiska utfallet förhåller sig till den budget som fastställts redovisas i förvaltningsberättelsen.

Förvaltningsberättelsen innehåller också en redogörelse över de enheter som ingår i den samlade kommunala verksamheten. I redogörelsen klassificeras de juridiska personerna i:

- Koncernföretag med bestämmande respektive betydande inflytande
- Uppdragsföretag av typen andra samägda företag respektive kommunala entreprenader

Avsnittet om ekonomi innehåller en omvärldsanalys samt en ekonomisk och finansiell analys. I den ekonomiska analysen för staden lämnas en redogörelse och analys av årets resultat med förklaringar till intäkts- och kostnadsutvecklingen jämfört med föregående år. Vidare redovisas uppgifter om stadens samlade pensionsåtaganden samt om pensionsmedelsförvaltningen.

Investeringsredovisning

Enligt den kommunala redovisningslagen ska förvaltningsberättelsen innehålla en samlad redovisning av stadens investeringsverksamhet.

Revisionskontorets bedömning och kommentarer

I årsredovisningen finns en redovisning av investeringsredovisningens utfall per nämnd med förklaring till avvikelser samt en redovisning av större investeringsprojekt.

Nämndernas nettoinvesteringar uppgår till 3 292 mnkr (3 690 mnkr år 2009), vilket är 877 mnkr lägre än budget. I budget 2009 har stadsdelsnämnderna och några övriga nämnder fått investeringsanslag för maskiner och inventarier, vilket medfört att tidigare års brister i stadens investeringsredovisning i stort sett har åtgärdats. Det återstår några mindre avvikelser då investeringar i de kommunala bolagens fastigheter understigande 500 tkr får redovisas som en driftkostnad enligt beslut i kommunfullmäktige. Detta har angivits som en avvikande redovisningsprincip i årsredovisningen.

Driftredovisning

Enligt den kommunala redovisningslagen ska förvaltningsberättelsen innehålla en redovisning av hur utfallet förhåller sig till den budget som fastställts för den löpande verksamheten.

Revisionskontorets bedömning och kommentarer

En övergripande analys av budgetutfallet finns redovisad i förvaltningsberättelsen. Här framgår bl.a. att skatteintäkter och utjämning visar ett överskott jämfört med budget på 666 mnkr och att aktieutdelningen blev 203 mnkr högre än budgeterat.

Stadens nämnder redovisar ett överskott mot budget med 535 mnkr efter resultatöverföringar, stadsdelsnämnderna redovisar en positiv avvikelse med 161 mnkr och facknämnderna redovisar en positiv avvikelse på 374 mnkr.

Balanskravet

I resultaträkningen samt i förvaltningsberättelsen redovisas att staden uppnår balanskravet och att årets resultat enligt balanskravet uppgår till 342,7 mnkr.

Årets resultat uppgår till 947,7 mnkr, från detta belopp har vissa poster räknats bort, vilket framgår av den balanskravsutredning som redovisas i förvaltningsberättelsen.

På intäktssidan har reavinster vid försäljning av anläggningstillgångar räknats bort. Vidare finns enligt kommunallagen möjlighet att ange andra synnerliga skäl att inte räkna med vissa kostnader. Den kommun som använder sig om regeln om synnerliga skäl skall i sin förvaltningsberättelse eller i sin budget redovisa motiven till detta. Staden har angett synnerliga skäl för att räkna av kostnader på 163,3 mnkr som ska disponeras direkt av eget kapital enligt beslut i kommunfullmäktige 2002 och 2006. Dessa kostnader avser följande (mnkr):

Kostnader Kompetensfonden	8,1
Kostnader E-tjänster	81,2
Ytterstadssatsning	74,0

Revisionskontorets bedömning och kommentarer

Revisionskontoret har granskat upprättad balanskravsutredning och kan konstatera att denna är uppställd enligt reglerna i Kommunallagen.

Resultaträkningen

Enligt lagen om kommunal redovisning 5:1 framgår att resultaträkningen skall redovisa samtliga intäkter och kostnader och hur det egna kapitalet har förändrats under året.

Revisionskontorets bedömning och kommentarer

Revisionskontoret bedömer att resultaträkningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av årets resultat. Resultaträkningen är uppställd i enlighet med lagen om kommunal redovisning och noter finns i tillräcklig omfattning. Interna transaktioner har eliminerats korrekt.

En avvikelse mot god redovisningssed har gjorts när det gäller periodisering av återbetalning av medlemsavgifter från Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) på 40,8 mnkr. Enligt god sed ska denna post bokföras på 2009, staden har dock valt att bokföra denna post på 2010. Staden har angett detta i årsredovisningen som en avvikande redovisningsprincip.

Nedan redovisas stadens resultaträkning för 2010 och 2009.

Resultaträkning (mnkr)	2010	2009
Verksamhetens intäkter	9 639	9 254
Jämförelsestörande intäkter	1 206	889
Verksamhetens kostnader	-41 178	-39 594
Jämförelsestörande kostnader	1 134	206
Avskrivningar	-667	-627
Verksamhetens nettokostnader	-32 135	-30 284
Skatteintäkter + statsbidrag o utjämn- ning	32 417	30 103
Finansnetto	1 479	1 392
Resultat efter skatter och finansnetto	1 762	1 211
Ianspråktaga avsättningar	166	391
Avsättningar	-980	-1 481
Årets resultat	948	120

Periodiseringar

Revisionskontoret har konstaterat att förvaltningarnas rutiner för periodisering av intäkter/inkomster och kostnader/utgifter i stort sett fungerar tillfredsställande. Dock finns vissa brister när det gäller periodisering av intäkter.

Verksamhetens intäkter

Verksamhetens intäkter uppgår till 9 639 mnkr och har ökat med 385 mnkr (4,2 %) jämfört med 2009. Vid periodiseringskontroll har noterats att ca 41 mnkr för mycket har bokförts i bokslutet. Detta avser återbetalningen av medlemsavgifter från SKL som felaktigt har bokförts 2010 istället för 2009. Detta har angivits som en avvikande redovisningsprincip i årsredovisningen.

Som jämförelsestörande intäkter redovisas realisationsvinster vid försäljningar med 1 206 mnkr.

Verksamhetens kostnader

Verksamhetens kostnader uppgår till 41 178 mnkr och har ökat med 1 584 mnkr (4,0 %) jämfört med 2009. Vid periodiseringskontroll har inte noterats några avvikelser av betydelse.

Som jämförelsestörande kostnader redovisas realisationsförluster vid försäljningar med 25 mnkr, förbrukning av medel från tidigare års disposition av Eget kapital med 163 mnkr samt skuld till Affärsverket svenska kraftnät enligt avtal avseende medfinansiering av Stockholms Strömprojektet 946 mnkr.

Avskrivningar

Redovisade avskrivningar uppgår till 667 mnkr. Årets nettoinvesteringar uppgår till 3 292 mnkr och avskrivningarna täcker 20 % av dessa. Detta är en låg nivå och innebär sannolikt att utrymmet för framtida driftkostnader kan komma att tas i anspråk för att finansiera investeringar.

Avsättningar

Under året har avsättningar tagits i anspråk med 166 mnkr (391 mnkr år 2009). I årsredovisningsärendet redovisas nya avsättningar med 980 mnkr (1 481 mnkr år 2009). De nya avsättningarna avser främst infrastrukturella kostnader. För ytterligare kommentarer se avsnittet om avsättningar under avsnitt 1.4 Balansräkning.

Årets resultat

Årets redovisade resultat för staden totalt efter avsättningar uppgår till 948 mnkr och är enligt revisionskontorets bedömning i allt väsentligt rättvisande. Årets resultat före ianspråktaga avsättningar och nya avsättningar uppgår till 1 762 mnkr.

Balansräkningen

Enligt lagen om kommunal redovisning 5:2 framgår att balansräkningen skall redovisa kommunens samtliga tillgångar, avsättningar och skulder samt eget kapital på dagen för räkenskapsårets utgång. Ställda pantor och ansvarsförbindelser skall tas upp inom linjen.

Revisionskontorets bedömning och kommentarer

Revisionskontoret bedömer att balansräkningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av tillgångar, avsättningar, skulder och eget kapital. Balansräkningen är uppställd enligt lagen om kommunal redovisning och omfattar tillräckliga noter. Bilagor/specifikationer finns i tillräcklig omfattning.

Nedan redovisas stadens balansräkning för 2010 och 2009.

Balansräkning (mnkr)	2010-12-31	2009-12-31
Anläggningstillgångar	54 086	50 919
Omsättningstillgångar	33 704	38 210
Summa tillgångar	87 790	89 129
Summa eget kapital	49 270	48 322
Summa avsättningar	12 102	10 906
Summa långfristiga skulder	2 427	4 046
Summa kortfristiga skulder	23 991	25 855
Summa eget kapital och skulder	87 790	89 129

Ansvars- och borgensförbindelser	1 178	1 259
Stadens pensionsförpliktelser	15 143	15 718
Leasingavtal operationell leasing	524	623

Omsättningstillgångar

I bokslutet för 2010 finns 1 210 mnkr bokfört under exploateringsfastigheter. Enligt god redovisningssed ska mark och fastigheter, vars syfte är att avyttras, redovisas som omsättningstillgång istället för anläggningstillgång. En sådan bedömning är också gjord i bokslutet då exploateringskontoret har definierat vilka tillgångar som avser omsättningstillgångar. Ytterligare steg kan med fördel tas under 2011 för att bättre utveckla exploateringsredovisningen så att bedömningar om vilka fastigheter som ska klassificeras som omsättningstillgång kan göras löpande. Staden har angivet detta som en avvikande redovisningsprincip i årsredovisningen.

Eget kapital

Eget kapital per 2010-12-31 uppgår till 49 270 mnkr och har ökat med 948 mnkr under året. I bokslutet för 2006 öronmärktes 850 mnkr avseende IT-utveckling (650 mnkr) och Ytterstadssatsning (200 mnkr). Under åren 2007 - 2010 har 518 mnkr av dessa medel förbrukats. I samband med beslut om årsredovisningen för 2010 tas beslut om att ytterligare disponera 200 mnkr av eget kapital för Ytterstadssatsningen. Denna konstruktion med disposition från eget kapital medför att det blir svårt att bedöma stadens ekonomiska ställning. Revisionskontoret anser att all budgetering skall göras i den ordinarie drift- och investeringsbudgeten.

Avsättningar

Pensionsavsättningar inklusive löneskatt uppgår till 3 285 mnkr och har ökat med 381 mnkr enligt beräkningar från SPP/SPV. Beräkningen av pensionsskulden görs enligt Riktlinjer för beräkning av pensionsskuld, RIPS07. Grunden för beräkningar är pensionsavtalet KAP-KL.

Som framgår av kommentarerna angående övriga avsättningar i resultaträkningen har avsättningar tagits i anspråk med 166 mnkr under 2010 och nya avsättningar med 980 mnkr har redovisats i årsredovisningen. Av de nya avsättningarna avser 656 mnkr infrastrukturella kostnader.

Beträffande de infrastrukturella kostnaderna finns en beräkning av idag beslutade åtaganden för staden. Posterna har kunnat styrkas genom avtal/överenskommelse med Banverket och Vägverket och/eller beslut i fullmäktige och uppfyller därmed

de krav som ställs på en avsättning enligt gällande rekommendation från Rådet för Kommunal Redovisning. De åtaganden som ingår redovisas nedan:

- E 18 Hjulsta-Kista (genomförandeavtal Vägverket)
- Citybanan (genomförandeavtal Banverket)
- Norra Länken (överenskommelse finansiering Vägverket)
- Tvärförbindelser (Beslut KF 2009-12-14)

Av balansräkningen framgår att den totala avsättningen för infrastrukturella kostnader uppgår till 7 522 mnkr, vilket överensstämmer med beräkning av idag beslutade åtaganden för staden.

Ny avsättning för 2010 gäller Science for Life Laboratory som är ett nationellt resurscentrum som ägnar sig åt storskalig forskning inom molekylär biovetenskap och medicin. Staden har i budget 2011 tagit ett inriktningsbeslut om att engagera sig i detta och har skriftligen meddelat att man ska medverka till att säkerställa en lokal och regional medfinansiering för perioden 2015-2020.

Panter- och ansvarsförbindelser

Ansvarsförbindelserna inklusive pensionsskulden i förhållande till bokförda tillgångar uppgår till 19 % vilket visar att stadens tillgångar väl täcker de åtaganden som redovisas. Förändringen av pensionsskulden (intjänad till och med 1997-12-31) uppgår till 15 143 mnkr och har minskat med 575 mnkr jämfört med 2009.

Leasing

Rådets för kommunal redovisning rekommendation nr 13.1 angående redovisning av leasingavtal tillämpas nu av staden fullt ut. I årsredovisningen redovisas finansiell leasing med 0,4 mnkr och operationell leasing med 524 mnkr. I not redovisas dessa åtaganden fördelade på förfallotidpunkter i enlighet med rekommendationen.

Kassaflödesanalys

Enligt lagen om kommunal redovisning skall kommunens finansiering och investeringar under räkenskapsåret redovisas i en finansieringsanalys (kassaflödesanalys).

Revisionskontorets bedömning och kommentarer

Revisionskontoret bedömer att kassaflödesanalysen är upprättad enligt god redovisningssed och redovisar betalningsflödena uppdelat på sektorerna löpande verksamhet, utbetalning av bidrag till statlig infrastruktur, investeringar och finansie-

ring. Likvida medel vid årets slut uppgår till -92,5 mnkr och minskningen under året uppgår till 14,6 mnkr.

Sammanställd redovisning

Syftet med att upprätta en sammanställd redovisning är att ge en helhetsbild av kommunens ekonomiska ställning, oberoende av i vilken juridisk form verksamheten bedrivs.

Stadens redovisningsprinciper ska vara vägledande vid upprättandet av den sammanställda redovisningen.

I den sammanställda redovisningen ingår boksluten för Stadshuskoncernen, Stockholms stad och övriga bolag inom staden samt Storstockholms brandförsvarsförbund. Bolagens och brandförsvarsförbundets årsredovisningar har granskats av respektive auktoriserad revisor. Stadens bokslut har granskats av revisionskontoret.

Årets resultat i kommunkoncernen uppgår till 5 119 mnkr efter gjorda elimineringsringar (5 689 mnkr år 2009). Staden redovisar ett positivt resultat på 948 mnkr och koncernen Stockholms Stadshus AB redovisar ett positivt resultat på 5 206 mnkr efter finansnetto.

Revisionskontorets bedömning och kommentarer

Enligt revisionskontorets bedömning uppfyller den sammanställda redovisningen syftet att ge en helhetsbild av stadens ekonomiska ställning, resultat och åtaganden.

En omfattande analys av den ekonomiska ställningen redovisas i årsredovisningen, vidare ingår en översiktlig beskrivning av verksamheten och viktiga händelser under året som redovisas i förvaltningsberättelsen.

BILAGA 2

Revisionsrapporter under perioden
april 2010 – mars 2011

Samtliga rapporter finns tillgängliga på www.stockholm.se/revision

- 2010:2 Hållbar energianvändning
  - 2010:5 Stadens rehabiliteringsprocess – en förstudie
  - 2010:6 Aktiv avtalsförvaltning inom hemtjänst?
  - 2010:7 Nämndernas serviceskyldighet enligt förvaltningslagen
  - 2010:8 Stadens gemensamma kösystem för förskolan
  - 2010:9 Idrottsnämndens stöd till barn- och ungdomsverksamhet
  - 2010:10 Avtalsförvaltning vid två stadsdelsnämnder samt trafik- och renhållningsnämnden
  - 2011:1 Stöd för person som vårdar eller stödjer äldre närstående
  - 2011:2 Äldre med sammansatta vårdbehov i gränssnitten mellan landsting och kommun
  - 2011:3 Stadens insatser för personer som uppbär ekonomiskt bistånd och är långvarigt arbetslösa
  - 2011:4 Stadens säkerhetsarbete
  - 2011:5 Granskning av affärsmässighet relaterat till ärende om försäljning av Sädesärlan 6
  - 2011:6 Uppföljning av utbildningsnämndens tillsyn och kontroll av enskilt drivna förskolor
-

Årsrapport 2010

KOMMUNSTYRELSENS EGEN VERKSAMHET

Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat är tillfredsställande.

Styrning, uppföljning och kontroll är tillräcklig.

Bokslut och räkenskaper är rättvisande.

Den kommunala revisionen är fullmäktiges kontrollinstrument för att granska den verksamhet som bedrivs i nämnder och bolagsstyrelser. Stadsrevisionen i Stockholm granskar nämnders och styrelser ansvarstagande för att genomföra verksamheten enligt fullmäktiges uppdrag. Stadsrevisionen omfattar både de förtroendevalda revisorerna och revisionskontoret.

I "årsrapporter" för nämnder och "granskningspromemorior" för styrelser sammanfattar Stadsrevisionen det gångna årets synpunkter på verksamheten. Särskilda granskningar som sker under året publiceras löpande.

Publikationerna finns på Stadsrevisionens hemsida. De kan också beställas från revisionskontoret.

STADSREVISIONEN
Revisionskontoret
www.stockholm.se/revision

Besöksadress: Hantverkargatan 3 A, 1 tr
Postadress: 105 35 Stockholm
Telefon: 08-508 29 000
Fax: 08-508 29 399

Sammanfattning

Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat är tillfredsställande.

Kommunstyrelsens ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat är för verksamhetsåret 2010 tillfredsställande. För stadsledningskontorets verksamhet redovisas en positiv avvikelse mot budget med 129 mnkr. Den positiva avvikelsen förklaras bland annat av ökade intäkter för uthyrning av lokaler samt för visningsenhetens verksamhet. Därtill har kostnaderna blivit lägre på grund av tidsförskjutningar i projektet Gemensam service IT.

Enligt revisionskontorets bedömning har kommunstyrelsen i allt väsentligt uppnått fastställda mål och genomfört i verksamhetsplanen angiven verksamhet.

Styrning, uppföljning och kontroll är tillräcklig.

Kommunstyrelsens egna mål ansluter till kommunfullmäktiges mål. Till de egna målen har ett flertal aktiviteter tagits fram. Enligt revisionskontorets bedömning är verksamhetsplanen ett tydligt styrdokument.

Lämnade prognoser för stadsledningskontorets verksamhet har varit tillförlitliga.

Egenkontroller har genomförts i enlighet med fastställd internkontrollplan. Efter genomförda kontroller har styrelsen fått en bra bild över vilka av de granskade rutinerna som har tillräcklig intern kontroll samt vilka rutiner som behöver utvecklas.

Bokslut och räkenskaper är rättvisande

Kommunstyrelsens bokslut och räkenskaper för den egna verksamheten är rättvisande.

Innehåll

Sid

1	Årets granskning	1
2	Nämndens resultat	1
2.1	Ekonomiskt resultat.....	2
2.2	Verksamhetens resultat	2
3	Styrning, uppföljning och kontroll	3
3.1	Nämndens styrning och uppföljning under året.....	3
3.2	Intern kontroll	4
4	Nämndens bokslut och räkenskaper	6
5	KF/KS Kansli	8

Bilagor

<i>Bilaga 1</i>	Revisionskontorets bedömningskriterier
<i>Bilaga 2</i>	Revisionsrapporter under perioden april 2010- mars 2011

I Årets granskning

I denna årsrapport redovisas det samlade resultatet av revisionskontorets granskning av *Kommunstyrelsens Egen Verksamhet* avseende år 2010.

Den årliga revisionen omfattar granskningar och bedömningar inom följande områden:

- Nämndens ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat
- Nämndens styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten
- Nämndens bokslut, delårsrapport och räkenskaper

Revisionen sker i enlighet med kommunallagen och andra tillämpliga lagar samt i enlighet med reglementet för stadsrevisionen och god revisionsred i kommunal verksamhet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge en rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning av nämnden. Revisionskontorets bedömningskriterier redovisas i *bilaga 1*.

Årsrapporten har faktakontrollerats av stadsledningskontoret.

En förteckning över stadsrevisionens samtliga revisionsrapporter under perioden april 2010 – mars 2011 redovisas i *bilaga 2*.

2 Nämndens resultat

I detta avsnitt redovisas revisionskontorets bedömning av om styrelsens resultat är förenligt med kommunfullmäktiges mål, uppdrag och budget samt de beslut, riktlinjer och föreskrifter som gäller för verksamheten. Vidare bedöms om verksamhetens resultat och resurser står i ett rimligt förhållande till varandra.

Sammanfattningsvis bedömer revisionskontoret att kommunstyrelsens ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat för året är tillfredsställande.

2.1 Ekonomiskt resultat

Nämnden redovisar följande budgetutfall och avvikelser för år 2010.

Mnkr	Budget	Bokslut 2010			Budget-
	2010	Utfall	Avvikelse		avvikelse
					2009
Driftbudget					
Verksamhet					
Kostnader	2 034,3	1 925,2	109,1	5,4%	96,8
Intäkter	585,7	536,3	-49,4	-8,4%	-29,7
Verksamhetens nettokostnader	1 448,6	1 388,9	59,7	4,1%	67,1
Avskrivningar	0,2	0,8	-0,6		0,0
Internräntor	0,0	0,0	0,0		0,0
Driftbudgetens nettokostnader	1 448,8	1 389,7	59,1	4,1%	67,1
Investeringsplan					
Utgifter	2,0	0,5	1,5	75,0%	0,3
Inkomster	0,0	0,0	0,0		0,0
Nettoutgifter	2,0	0,5	1,5	75,0%	0,3

Av kommunstyrelsens bruttobudget utgörs drygt 690 mnkr av centralt avsatta medel, bland annat för gemensamma IT-lösningar, omstrukturering, e-tjänster, ytterstadssatsning samt miljömiljarden. Avvikelsen på kostnads- respektive intäktssidan förklaras till stor del av att de centralt avsatta medlen inte har tagits i anspråk i planerad utsträckning.

För stadsledningskontorets verksamhet redovisas en positiv budgetavvikelse på 129,5 mnkr. Kostnaderna blev 90,9 mnkr lägre än budget som främst beror på senarelagda kostnader för Gemensam IT-service. Intäkterna blev 38,7 mnkr högre än budget, vilket beror på ökade intäkter för visning av Stadshuset, uthyrning av lokaler samt medel för olika projekt.

2.2 Verksamhetens resultat

Mål

Revisionskontoret bedömer att kommunstyrelsen under år 2010 i allt väsentligt har nått årsmålen för kommunfullmäktiges indikatorer samt genomfört de aktiviteter och uppdrag kommunfullmäktige har fastställt. Den verksamhet som är planerad enligt verksamhetsplanen har genomförts.

3 Styrning, uppföljning och kontroll

I detta avsnitt redovisas revisionskontorets bedömning av om styrelsen har ett system för styrning, uppföljning och kontroll som säkerställer en ändamålsenlig verksamhet, bidrar till en god ekonomisk hushållning för staden samt ger en tillräcklig säkerhet inom nämndens organisation och verksamhet.

Sammanfattningsvis bedömer revisionskontoret att *kommunstyrelsens* styrning, uppföljning och kontroll av den egna verksamheten är tillräcklig.

3.1 Nämndens styrning och uppföljning under året

Nämndens lednings- och styrdokument

Revisionskontoret har granskat kommunstyrelsens verksamhetsplan för år 2010 och bedömer att styrelsens egna mål för verksamhetsområdet ansluter till kommunfullmäktiges mål. Till de egna målen har flera aktiviteter tagits fram.

Nämndens uppföljning av ekonomi och verksamhet

Nämnden har lämnat följande ekonomiska prognoser under året.

Mnkr	Tertial- rapport 1	Tertial- rapport 2 (T2)	Bokslut 2010	Avvikelse T2 - bokslut	
Driftbudget					
Verksamhet					
Kostnader	1 880,8	1 945,3	1 925,2	20,1	1,0%
Intäkter	573,4	560,7	536,3	-24,4	-4,4%
Verksamhetens nettokostnader	1 307,4	1 384,6	1 388,9	-4,3	-0,3%
Avskrivningar	0,2	0,8	0,8	0,0	0,0%
Internräntor	0,0	0,0	0,0	0,0	
Driftbudgetens nettokostnader	1 307,6	1 385,4	1 389,7	-4,3	-0,3%
Investeringsplan					
Utgifter	1,0	0,7	0,5	0,2	29%
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0	
Nettoutgifter	1,0	0,7	0,5	0,2	29%

Sammanställningen visar att prognossäkerheten i nämndens tertialrapporter har varit god under året.

Av tabellen framgår att kostnaderna blev 20,1 mnkr lägre än prognosen i tertialrapport 2 och intäkterna blev 24,4 mnkr lägre. Sammantaget ger detta en nettoavvikelse med 4,3 mnkr eller 0,3 %. Avvikelserna på kostnads- respektive intäktssidan beror på att centralt avsatta medel inte har tagits i anspråk i planerad utsträckning.

3.2 Intern kontroll

Nämndens system för intern kontroll

Kommunstyrelsen har utifrån en väsentlighets- och riskanalys fastställt en internkontrollplan för den egna verksamheten och KF/KS kansli. Analysen har utvecklats, jämfört med föregående år, och omfattar enligt revisionskontorets bedömning processer som är väsentliga för verksamheten.

Resultatet av genomförda egenkontroller redovisas i verksamhetsberättelsen för 2010. Kontroller har genomförts i enlighet med planen.

Enligt revisionskontorets bedömning har stadsledningskontoret genomfört relevanta kontroller. Där brister har identifierats har förslag till åtgärder redovisats.

Efter genomförda egenkontroller har kommunstyrelsen fått en bra bild över vilka av de granskade rutinerna som har tillräcklig intern kontroll samt vilka rutiner som behöver utvecklas.

Efter genomförd granskning av offentlighetsprincipens tillämpning är vår bedömning att det finns skäl att stärka den interna kontrollen när det gäller tillämpning av offentlighetslagstiftningen.

Intern kontroll i kassasystem

Revisionskontoret har med stöd av konsult genomfört en uppföljning av granskningen av den interna kontrollen vid butikskassor vid Stadshusshopen. Syftet med granskningen var att granska den interna kontrollen vad gäller hanteringen av kassasystem och kontanthantering samt IT-miljön avseende behörighetsrutiner, säkerhet och drift och support. Granskningen, som genomfördes 2009, visade att den interna kontrollen kunde stärkas inom vissa områden.

I årets granskning framgår att flera åtgärder har vidtagits för att förbättra den interna kontrollen. I några fall kvarstår dock åtgärder som behöver vidtas:

- Bokföring av intäkterna från försäljningen sker inte påföljande arbetsdag vid stadshusshopen, vilket innebär att redovisningslagen inte följs. Försäljningsintäkterna finns bokförda i kassasystemet men de är inte bokförda i huvudboken.
- Behandlingshistorik och systemdokumentation saknas fortfarande. Leverantören av systemet har utlovat att dokumentation ska tas fram som uppfyller gällande krav inom området.

Granskning av offentlighetsprincipens tillämpning

Offentlighetsprincipen är en av hörnstenarna i ett demokratiskt samhälle. En väsentlig del av principen är att alla ska ha rätt att ta del av allmänna handlingar. Principen är viktig för rättssäkerhet, effektivitet och demokrati. För att garantera insyn i myndigheternas arbete har principen om handlingsoffentlighet skrivits in i en av grundlagarna, tryckfrihetsförordningen.

Revisionskontoret har med stöd av konsult genomfört en granskning av hur offentlighetsprincipen med avseende på handlingsoffentlighet hanteras inom kommunstyrelsens verksamheter.

Kommunstyrelsen bedöms ha ändamålsenliga regler och riktlinjer för hantering av allmänna handlingar. Granskningen visar dock att det förekommer att ärenden förblir öppna alltför länge och att det inte går att utläsa vad som hänt i ett särskilt ärende efter det att registrering skett initialt. Aktiv bevakning av öppna ärenden synes inte ske av registraturen.

Revisionskontoret bedömer att stadsledningskontoret och KF/KS-kansli, genom de styrande och stödjande dokument och verktyg som finns, har givits förutsättningar att förstå och kunna tillämpa offentlighetsprincipen på ett tillfredsställande sätt. Vi anser dock att arbetet med att informera och på annat sätt säkerställa att berörda tjänstemän agerar i enlighet med fastställda instruktioner skulle kunna stärkas ytterligare. Vår uppfattning är att tillämpning av offentlighetslagstiftningen bör ingå som en del i kommunstyrelsens arbete med interna kontrollen i första hand för den egna förvaltningsorganisationen.

Granskning av förtroendekänsliga poster

Revisionskontoret har med hjälp av konsult genomfört en granskning avseende förtroendekänsliga poster. Syftet är att bedöma om kommunstyrelsen har

tillräcklig intern kontroll inom de förtroendekänsliga områdena. Förtroendekänsliga områden har i granskningen avgränsats till representation, resor samt bisysslor.

Granskningen visar att det finns aktuella regler för representation, resor i tjänsten och bisyssla. Riktlinjerna är ändamålsenligt utformade och heltäckande. Redovisningsrutinerna fungerar tillfredsställande. Momsreglerna om begränsningar i avdragsrätten tillämpas.

Den verifierande granskningen visade att det av merparten av verifikationerna framgår syftet med representationen och uppgift om vilka som deltog. Deltagarförteckningarna fogas inte alltid till verifikationen utan förvaras på annat ställe. Revisionskontoret rekommenderar att samtliga relevanta underlag skannas eller på annat sätt bifogas verifikationen.

Granskningen visar att det för området resor framgår syfte och deltagare på merparten av resefakturorna. På några underlag framgick inte vilka som deltog på resan, i stället var berörd enhet noterad på underlagen. Enligt revisionskontoret bör även namnen på deltagarna anges.

Stadsledningskontoret arbetar aktivt med att kontrollera att förtroendekänsliga poster hanteras på ett korrekt sätt. Inom ramen för kommunstyrelsens internkontrollplan har granskningar av taxiresor och representation genomförts.

Der sker inga systematiska uppföljningar av de anställdas bisysslor. Enligt revisionskontoret bör de anställda årligen tillfrågas om innehav av eventuell bisyssla. För att stärka den interna kontrollen ytterligare bör även kontroll göras mot bolagsverkets register med jämna mellanrum.

Revisionskontorets sammanfattande bedömning är att stadsledningskontoret i huvudsak har en tillräcklig intern kontroll inom det förtroendekänsliga området. Det finns tydliga regler och riktlinjer. Den verifierade granskningen visar att kostnaderna för representation och resor har varit motiverade och rimliga i sin omfattning. Den interna kontrollen inom området bisysslor bör dock stärkas.

4 Nämndens bokslut och räkenskaper

I detta avsnitt redovisas om styrelsens bokslut och delårsrapport är rättvisande samt om räkenskaperna är upprättade i enlighet med den kommunala redovisningslagen, god redovisningssed samt stadens regler och anvisningar.

STADSREVISIONEN
REVISIONSKONTORET

7 (8)
2011-04-07

Sammanfattningsvis bedömer revisionskontoret att kommunstyrelsens bokslut och räkenskaper för år 2010 är rättvisande.

5 KF/KS Kansli

Kansliet redovisar följande budgetutfall och avvikelser år 2010.

Mnkr	Budget	Bokslut 2010			Budget-
	2010	Utfall	Avvikelse		avvikelse
					2009
Driftbudget					
Verksamhet					
Kostnader	17,7	18,3	-0,6	-3,4%	-0,1
Intäkter	4,0	4,7	0,7	17,5%	0,8
Verksamhetens nettokostnader	13,7	13,6	0,1	0,7%	0,7

Kansliet redovisar en positiv nettoavvikelse med 0,1 mnkr. Bokslutet är upprättat i enlighet med den kommunala redovisningslagen, god redovisnings- sed samt stadens regler och anvisningar. Bokslut och räkenskaper för år 2010 är rättvisande.

Stefan Rydberg
Enhetschef

Mats Bergqvist
Certifierad kommunal Revisor

Bilaga I

Revisionskontorets bedömningskriterier

Bedömning

För avsnitten 2 Nämndens resultat och 3 Styrning, uppföljning och kontroll används följande bedömningar:

<i>Tillfredsställande/Tillräcklig</i>	Kriterierna är i allt väsentligt uppfyllda
<i>Inte helt tillfredsställande/ Inte helt tillräcklig</i>	Brister finns som måste åtgärdas
<i>Oacceptabelt/Oacceptabel</i>	Väsentliga brister finns som måste åtgärdas omgående

För avsnitt 4 Nämndens bokslut och räkenskaper gäller följande bedömningar:

Rättvisande, Inte helt rättvisande eller Inte rättvisande

Nämndens resultat

Bedömningskriterier

Nämnden har uppnått kommunfullmäktiges mål samt följt de beslut, riktlinjer och föreskrifter som gäller för verksamheten. Verksamhetens resultat och resurser står i ett rimligt förhållande till varandra.

- Nämndens resultat följer fullmäktiges beslut om mål, uppdrag och budget.
- Nämnden har inom tilldelat anslag uppfyllt sina mål för verksamheten och uppnått i verksamhetsplanen angiven verksamhet.
- Nämndens verksamhet har bedrivits enligt lagar, föreskrifter, riktlinjer m.m.

Styrning, uppföljning och kontroll

Bedömningskriterier

Nämndens system för styrning, uppföljning och kontroll bygger på en helhetssyn på den kommunala verksamheten samt säkerställer en ändamålsenlig verksamhet och bidrar till en god ekonomisk hushållning för staden, liksom en tillräcklig säkerhet inom nämndens organisation och verksamhet.

- Nämnden har ett system för styrning som ger förutsättningar för god ekonomi, effektiv verksamhet och kvalitet.
- Nämnden har en ändamålsenlig organisation med en tydlig fördelning av ansvar och befogenheter.
- Nämndens verksamhetsplan överensstämmer med fullmäktiges beslut om mål, uppdrag och budget. Nämnden har för varje verksamhetsområde fastställt mätbara/uppföljningsbara mål för ekonomi och verksamhet.
- Nämnden följer kontinuerligt och systematiskt upp ekonomi, verksamhet och kvalitet, såväl för verksamhet i egen regi som för sådan som uppdragits åt annan att utföra, analyserar väsentliga avvikelser samt vidtar åtgärder vid behov.
- Nämndens uppföljning ger en rättvisande och tillförlitlig information om ekonomi och verksamhet.
- Nämnden har ett system för intern kontroll för en effektiv och rättssäker verksamhet samt för att förebygga allvarliga fel och skador.

Nämndens bokslut och räkenskaper

Bedömningskriterier

Nämndens redovisning är upprättad i enlighet med lagstiftning och god redovisningssed så att räkenskaperna ger en rättvisande bild av resultat och ställning.

- Nämndens bokslut är rättvisande.
- Nämndens räkenskaper är upprättade i enlighet med den kommunala redovisningslagen, god redovisningssed samt stadens regler och anvisningar.

Granskning av intern kontroll, internbanken

Inledning

ÖhrlingsPricewaterhouseCoopers AB (PwC) granskar på uppdrag av Revisionskontoret, Stockholms Stad, internbankens verksamhet inom enheten Redovisning och finansstrategi. Granskningen syftar till att biträda Revisionskontoret i huruvida den interna kontrollen för den finansiella rapporteringen är tillfredsställande. Granskningen av intern kontroll syftar till att fastställa inriktningen och omfattningen av de granskningsinsatser som krävs för uttalande om finansiella rapporteringen, inte till ett självständigt uttalande om intern kontroll.

Vi har i år även granskat Donationsstiftelserna med avseende på placeringspolicy och rapportering.

Bakgrund

De centrala funktionerna i Stockholms Stad är organiserade i Stadsledningskontoret. Inom Stadsledningskontoret ansvarar Finansavdelningen bl. a. för redovisning, uppföljning och ekonomisk analys. Enheten "Redovisning och finansstrategi" utgör en del av Finansavdelningen. Enheten fungerar bland annat som internbank och ansvarar för koncernens upplåning, placeringar samt analys av och hantering av kommunkoncernens finansiella risk. Staden använder valutaderivat i begränsad omfattning och då enbart för att hantera den valutarisk som uppstår i det fall upplåning sker i utländsk valuta. Räntederivat ingås för att hantera ränterisk.

Stadens finansiella tillgångar uppgick per 2010-12-31 till 1,7 Mdr och de finansiella skulderna till 4,6 Mdr. Finansiella tillgångar utgörs i huvudsak av fordran på Fortum-koncernen medan de finansiella skulderna i huvudsak utgörs av obligationslån. Fordringar i koncernkontosystemet på bolag i kommunkoncernen uppgick vid samma tid till 28,3 Mdr och skulderna till 12,5 Mdr.

Donationsstiftelsens fondförmögenhet uppgår per 2010-12-31 till 1,1 Mdr.

Granskningen genomfördes under november. Baserat på upprättad granskningsplan som godkänts av Revisionskontoret inriktades granskningen på följande områden:

Internbanken

- Intern kontroll och redovisning av finansiella transaktioner
- Finanspolicy och riskhantering

Donationsstiftelserna

- Placeringspolicy och riskhantering

Resultat av granskningen

Intern kontroll och redovisning av finansiella transaktioner - internbanken.

Granskningen har omfattat de resultat- och balansposter där redovisningsansvaret åligger internbanken. Vi har gått igenom huruvida förändringar skett sedan föregående i hur verksamheten inom enheten Redovisning och finansstrategi är organiserad och hur ansvarsområden är fördelade. Vi har även gått igenom behörigheter och fullmakter i finanssystem.

Vi har, på motsvarande sätt som föregående år, stickprovvis kontrollerat hantering av genomförda affärer. Vi har därmed följt ingångna transaktioner från den initiala registreringen i finanssystemet och därefter transaktionens hantering i redovisningen. Vi har granskat att dualitet råder i utbetalningar som sker hos internbanken. Vi har tagit del av och bedömt redovisningsmanual i syfte att säkerställa konsekvent hantering av redovisningsregler. Vi har granskat hur de finansiella instrumenten redovisas och värderas.

Vi har i samband med vår granskning uppmärksammat att det finns detaljerade arbetsbeskrivningar inom internbanken vilket är vi ser som positivt och minskar risken för personberoendet.

Finanspolicy och riskhantering - internbanken

Vi har tagit del av finanspolicyn och bedömt huruvida denna på ett tydligt sätt definierar och fördelar ansvar, tydligt anger mandat och limiter, tydligt beskriver den rapportering som skall ske samt rapporteringsstrukturen. Detta innefattar givetvis även uppföljning av mandat och limiter samt hantering vid eventuell överträdelse mot gällande finanspolicy.

Vi har i vår granskning tagit del av riskrapportering samt gått igenom rutinen för upprättande av den finansiella månadsrapporten. I rapporten presenteras kommunkoncernens samt Stadens nettotillgångar, dvs. innefattar även de fordringar och skulder som finns mot Stadens koncernbolag inklusive saldo på Nordeas toppkonto.

I samband med vår granskning har vi identifierat mindre noteringar som rapporterats till finanschefen.

Placeringspolicy och riskhantering – donationsstiftelserna

Vi har tagit del av placeringspolicyn och bedömt huruvida denna på ett tydligt sätt definierar och fördelar ansvar, tydligt anger mandat och limiter, tydligt beskriver den tertialrapportering som skall ske samt rapporteringsstrukturen. Detta innefattar givetvis även uppföljning av mandat och limiter samt hantering vid eventuell överträdelse mot gällande placeringspolicy.

I samband med vår granskning har vi identifierat mindre noteringar som rapporterats till finanschefen.

Sammanfattande bedömning

Vår uppfattning är att verksamheten kännetecknas av noggrannhet och detaljerade kontroller samt att dualitet råder inom internbankens ansvarsområden. I kombination med ett relativt begränsat antal transaktioner så minskar risken för fel.

Baserat på vår granskning är vår övergripande bedömning att den interna kontrollen inom internbanken och internbankens efterlevnad av finanspolicy tillfredställande.

Baserat på vår granskning är vår övergripande bedömning att donationsstiftelsernas efterlevnad av placeringspolicy tillfredsställande.

Stockholm 2011-02-24

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Anders Hägg'.

Anders Hägg

Certifierad kommunal revisor

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Christina Asséus Sylvén'.

Christina Asséus Sylvén

Auktoriserad revisor